

पुनर्वसन अधिनियम १९९९ नुसार पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना भोगवटादार वर्ग-२ पर्यायी जमिनीचे वाटप केल्याच्या दिनांकापासून दहा वर्षांचा कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर सदर जमिनीचे रुपांतर भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन,
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्र.आरपीए-२०१९/प्र.क्र ५२/र-१,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२.
दिनांक : ४ जुन , २०१९.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम - १९९९ नुसार लाभक्षेत्र असलेल्या प्रकल्पांकरिता ज्या व्यक्तीची जमिन संपादित करण्यात आली आहे अशा पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तीस पर्यायी जमिनीचे वाटप कलम १६ (१) (एक) नुसार त्याने पुर्वीच धारण केलेल्या जमिनीच्या भोगवटाविषयक स्थितीसह करण्यात येते व कलम १६(१) (एक) मधील तरतुदीनुसार पोटकलम १(अ) आणि (ब) अन्वये जमिनीची वाटपग्राही व्यक्ती ही भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणारी असेल, तर ती दहा वर्षांनंतर विहित अधिमुल्य भरून, ती जमीन भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये बदलून घेण्यास हक्कदार आहे, अशी तरतुद आहे. तथापि अशा जमिनीचे भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये रुपांतर करतांना विहित अधिमुल्य किती असावे हे निश्चित करणे व भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणा-या प्रकल्पबाधित व्यक्तींना वाटप केलेल्या भोगवटादार वर्ग-२ जमिनीचे भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये रुपांतर करण्यासाठी कालमर्यादा विहित करणे आवश्यक आहे. महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम -१९९९ नुसार भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणा-या पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना वाटप केलेल्या पर्यायी जमिनी भोगवटादार वर्ग-२ चे रुपांतर भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये करून सदर जमिनीवरील हस्तांतरण व्यवहारावरील सर्व निर्बंध उठवून अशा पर्यायी जमिनी निर्बंधमुक्त करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम -१९९९ नुसार पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना वाटप करण्यात आलेल्या पर्यायी जमिनीवरील निर्बंध उठवून त्यांचे भोगवटादार वर्ग-२ मधून भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये रुपांतर करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे धोरणात्मक निर्णय घेण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम -१९९९ नुसार भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणा-या पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना वाटप केलेल्या भोगवटादार वर्ग-२ पर्यायी जमिनीचे चे रुपांतर भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये करतांना विहित अधिमुल्याची रक्कम आकारून सदर पर्यायी जमिनीवरील हस्तांतरणासंबंधी निर्बंध उठविण्यासाठी विहित कालमर्यादा व कार्यपद्धती निश्चित करण्यात आली आहे व त्यानुसार संबंधित अधिकाऱ्यांकडून खालील प्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

- १) महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम -१९९९ मधील कलम १४ अन्वये ज्या पात्र प्रकल्पग्रस्ताची भोगवटादार वर्ग-१ जमिन संपादित करण्यात आली असून त्यास वाटप झालेली पर्यायी जमिन ही भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणारी असेल तर तिचे भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये तात्काळ रुपांतर करण्याबाबतचे आदेश संबंधित तालुक्याचे तहसिलदार यांनी १५ दिवसात

- निर्गमित करावेत व सदर आदेशानुसार सात-बारा उता-यामध्ये आवश्यक नोंद तलाठी यांनी १५ दिवसात करावी. यासाठी संबंधीत पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना कोणताही अर्ज करण्याची अगर रक्कम/ शुल्क/ अधिमुल्य भरण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- २) महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम -१९९९ नुसार कलम १६ (१) (एक) नुसार जमिनीची वाटपग्राही व्यक्ती ही भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणारी असेल तर ती दहा वर्षांनंतर विहित अधिमुल्य भरुन ती जमीन भोगवटादार वर्ग-एक मध्ये बदलून घेण्यास हक्कदार आहे, अशी तरतुद आहे, तथापि त्यानुसार कालमर्यादेत कार्यवाही करण्यात येत नाही, असे शासनाच्या निर्देशनास आले आहे. तरी, कलम १६(१)(एक) नुसार पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना वाटप करण्यात आलेल्या पर्यायी जमिनींवरील निर्बंध उठवुन त्यांचे भोगवटादार वर्ग-२ मधुन वर्ग-१ मध्ये रुपांतरण करतांना त्या तारखेस असतित्वात असलेल्या सिध्द शीघ्रगणकामध्ये नमूद किंमतीच्या दहा टक्के एवढी विहित अधिमुल्याची रक्कम संबंधीत प्रकल्पबाधित व्यक्तीस भरण्याबाबत कळवुन त्याने सदर रक्कम भरल्याबाबत चलनाची प्रत सादर केल्यावर सदर जमिनीचा भोगवटा रुपांतरित करण्याची कार्यवाही करावी. कलम १६(१) (एक) नुसार पर्यायी जमिनीची वाटपग्राही व्यक्ती भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणारी असल्यास पर्यायी जमिनीचे वाटप कलम १६ मध्ये नमूद अटींची पूर्तता केल्यानंतर करण्यात आले आहे, अशा पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना भोगवटादार वर्ग-२ ची पर्यायी जमिनी वाटप झाल्याच्या दिनांकापासून १० वर्षांचा कालावधी पुर्ण झाला आहे, अशा सर्व प्रकरणांचा १५ दिवसांत आढावा उपजिल्हाधिकारी तथा उपविभागीय अधिकारी व उपजिल्हाधिकारी (पुनर्वसन) यांनी आढावा घेऊन कलम १६(१) (एक) मध्ये नमूद तरतुदीनुसार विहित अधिमुल्य भरण्यासाठी संबंधीत पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना तात्काळ नोटिस पाठवावी. अशी नोटिस प्राप्त झाल्यानंतर पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तीने कलम १६(१) (एक) मध्ये नमूद तरतुदीनुसार विहित अधिमुल्य भरुन त्याबाबत चलनाची प्रत सादर केल्यानंतर सदर पर्यायी जमिनीचे भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये तात्काळ रुपांतर करण्याबाबतचे आदेश संबंधित संबंधित तालुक्याचे तहसिलदार यांनी १५ दिवसात निर्गमित करावेत. सदर आदेशानुसार सात-बारा उता-यामध्ये आवश्यक नोंद तलाठी यांनी १५ दिवसात करावी. यासाठी संबंधीत पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना कोणताही अर्ज करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ३) महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम - १९९९ मधील कलम १६(१) (एक) नुसार पर्यायी जमिनीच्या वाटपग्राही व्यक्तीने संपादित जमिनीचा मोबदला प्राप्त झाल्यावर त्यामधुन नजराणा कपात करुन दिला असुनही अशा प्रकल्पबाधित व्यक्तीस भोगवटादार वर्ग-२ ची पर्यायी जमिन वाटप करण्यात आली असल्यास तिचे रुपांतरण भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये तात्काळ रुपांतर करण्याबाबतचे आदेश संबंधित संबंधित तालुक्याचे तहसिलदार यांनी १५ दिवसात निर्गमित करावेत. आवश्यकतेनुसार सदर अधिकार प्रत्यार्पित करु शकतील. सदर आदेशानुसार सात-बारा उता-यामध्ये आवश्यक नोंद तलाठी यांनी १५ दिवसात करावी. यासाठी संबंधीत पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना कोणताही अर्ज करण्याची अगर रक्कम/ शुल्क/ अधिमुल्य भरण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- ४) महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम - १९९९ मधील कलम १६(१) (एक) नुसार पर्यायी जमिनीची वाटपग्राही व्यक्ती भोगवटादार वर्ग-२ मध्ये मोडणारी असल्यास पर्यायी जमिनीचे

वाटप कलम १६ मध्ये नमूद अटींची पूर्तता केल्यानंतर करण्यात आले आहे, अशा पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना भोगवटादार वर्ग-२ ची पर्यायी जमिन वाटप झाल्याच्या दिनांकापासून १० वर्षांचा कालावधी पूर्ण झाला आहे, अशा सर्व प्रकरणांचा प्रत्येक वर्षाच्या मार्च, ऑगस्ट व डिसेंबर महिन्याअखेर उपजिल्हाधिकारी तथा उपविभागीय अधिकारी व उपजिल्हाधिकारी (पुनर्वसन) यांनी आढावा घेऊन कलम १६(१) (एक) मध्ये नमूद तरतुदीनुसार विहित अधिमुल्य भरण्यासाठी संबंधित पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना तात्काळ नोटिस पाठवावी. अशी नोटिस प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तीने कलम १६(१) (एक) मध्ये नमूद तरतुदीनुसार विहित अधिमुल्य भरून त्याबाबत चलनाची प्रत सादर केल्यास सदर पर्यायी जमिनीचे भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये तात्काळ रुपांतर करण्याबाबतचे आदेश संबंधित तालुक्याचे तहसिलदार यांनी १५ दिवसात निर्गमित करावेत. आवश्यकतेनुसार तहसिलदार सदर अधिकार नायब-तहसिलदार यांना प्रत्यार्पित करू शकतील. सदर आदेशानुसार सात-बारा उता-यामध्ये आवश्यक नोंद तलाठी यांनी १५ दिवसात करावी व तदनंतर पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना वाटप केलेल्या अशा पर्यायी जमीनीच्या हस्तांतरण व्यवहारावरील सर्व निर्बंध उठविण्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करून त्यासंबंधीचे आदेश जिल्हाधिकारी यांनी १५ दिवसात निर्गमित करावेत. यासाठी संबंधित पात्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींना कोणताही अर्ज करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

- ५) उपोक्त नमुद निदेशानुसार शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून दोन महिन्यांच्या कालावधीत कार्यवाही करून करून तदनंतर एक महिन्यांच्या कालावधीत त्याबाबतचा अनुपालन अहवाल शासनास सादर करण्याची दक्षता सर्व जिल्हाधिका-यांनी घ्यावी. सदर निदेशानुसार कार्यवाही करण्यास दिरंगाई/हलगर्जी केल्याचे आढळल्यास संबंधित कर्मचारी/अधिकारी यांच्यावर यथास्थिती शिस्तभंगविषयक कार्यवाही करण्याची दक्षता जिल्हाधिकारी/ विभागीय आयुक्त यांनी घ्यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात येत आहे. त्याचा संकेतांक २०१९०६०४१७१३५९३४१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने

(शिवाजी कारवार)

कक्ष अधिकारी, महसूल व वन विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव,
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा.मंत्री, मदत व पुनर्वसन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ४) सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
- ५) सचिव (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ६) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-१, मुंबई
- ७) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-२, नागपूर,

- ८) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ९) सव जिल्हाधिकारी,
- १०) सर्व जिल्हा पुनर्वसन अधिकारी,
- ११) सर्व कार्यासन (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १२) निवड नस्ती, कार्यासन र-१, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय. मुंबई.